

**Тема уроку:** Початок Другої світової війни**Ключове питання:**

*Яким чином дружба тоталітарних режимів стала каталізатором розв'язання Другої світової війни та до чого це призвело?*

**ЗМІСТ  
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ  
ДІЯЛЬНОСТІ:**

**Початок Другої світової війни. Радянська окупація Західної України.** Вторгнення Німеччини і СРСР в Польщу. Українці в польській армії. Ставлення західноукраїнських політичних сил і населення до війни та окупації. «Договір про дружбу та кордон» між СРСР і Німеччиною. Включення до СРСР Західної України, Північної Буковини та частини Бессарабії: політичні цілі та пропагандистська риторика.

**«Дивна війна».** Поразка Франції. Причини та наслідки «дивної війни». Основні театри воєнних дій у Європі в 1939–1940 рр.: перебіг подій. Радянсько-фінська війна. Капітуляція Франції. Шарль де Голль і Філіп Петен. Вісь «Рим – Берлін – Токіо». Укладення Троїстої угоди та пакту про нейтралітет між СРСР і Японією. Німецько-радянська співпраця.

**Радянізація західних областей України.** Адміністративно-територіальна реформа. Радянські партійні та громадські організації. «Націоналізація» промисловості. Економічні та соціальні зміни в сільському господарстві. «Українізація». Тип радянського чиновника. Знищення основ громадянського суспільства. Політичні репресії. Депортації.

**Українська еміграція на початку війни: вибір політичної позиції.** Осередки української еміграції. Політичні орієнтації в українському русі. Розкол в Організації Українських Націоналістів (ОУН). Степан Бандера. Український Центральний Комітет у Кракові. Володимир Кубійович. Український рух у Закарпатті в умовах угорського панування.

**Мета уроку:** ознайомити учнів із причинами та початком війни Другої світової війни. Розкрити стратегічні плани воюючих сторін та події основних театрів воєнних дій у Європі в 1939–1940 рр., участь СРСР в анексії Радянським Союзом Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини, Південної Бессарабії та їхньою радянізацією. Ознайомити з діяльністю ОУН в умовах окупації Німеччиною Польщі та Угорщиною Закарпаття; показати розбіжності в середині ОУН, які привели до її розколу.

**Опорні терміни:** агресія, анексія, зміна кордонів, «лінія Керзона», окупація, ОУН, радянізація, Український Центральний Комітет

**ХІД УРОКУ****КРОК 1. РОБОТА З ВІЗУАЛЬНИМ РЯДОМ**

Продемонструйте учням **Фоторяд** головної сторінки уроку. Попросіть на основі візуальних джерел визначити тему уроку. Після цього зачитайте інформаційний текст та оголосіть тему уроку «Початок Другої світової війни».

**КРОК 2. РОБОТА З ПАНЕЛЛЮ СТІКЕРІВ****Стікер 1. Події початку війни**

Попросіть учнів ознайомитись з Матеріалами до стікера.  
Продемонструйте учням фото 1 і 2 та проведіть обговорення.



- Яка подія об'єднує фото?
- Які країни беруть участь у цій події ?
- Яка подія зображена на фото 1? Коли і чому вона відбулась?
- Яка подія зображена на фото 2? Коли і в зв'язку з чим вона стала можливою?
- Чому саме Німеччина та СРСР стали учасниками цих подій?
- Спрогнозуйте наступні події, які відбудуться, та їхні наслідки.

### Стікер 2. Причини і плани воюючих сторін

Попросіть учнів висловити свої припущення щодо причин Другої світової війни, країн-учасниць та їхніх намірів. Після цього ознайомте їх з Матеріалами до стікера.

### Стікер 3. Воєнні дії 1939–1941 рр.

Продемонструйте фрагмент фільму «Друга світова війна» (00:29 хв.) ([Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/vhC6AJ>).

Учні, працюючи в парах, опрацюовують інформацію, яка подається в опорній таблиці, знаходять на інтерактивній карті «**Друга світова війна. Події 1 вересня 1939р. – 21 червня 1941р.**» країни Європи, які були окуповані Німеччиною та анексовані СРСР у 1939–1940 рр. та виконують Завдання 1 і Завдання 2 «Робочого листка для учня».

### Стікер 4. Зміна кордонів СРСР

Попросіть учнів опрацювати Матеріали до уроку та виконати Завдання 3 «Робочого листка для учня».

Проведіть підсумкове обговорення.

- Чому радянська влада 22 жовтня 1939 р. у Львові провела вибори до Народних зборів?
- Яку мету переслідував радянський режим, проводячи засідання Народних Зборів Західної України?
- Чому Румунія пішла на поступки і передала СРСР Бессарабію та Північну Буковину?
- Які області було утворено на західноукраїнських землях?  
Дайте свою оцінку територіальним змінам 1939–1940 рр.

### Стікер 5. Польські полонені

Продемонструйте учням фото «Польські військовополонені у вересні 1939 року» та фото «Польські полонені під конвоєм німецького солдата».

Попросіть учнів поділитись своїми враженнями.

- Що об'єднує ці фото?
- Що в них відмінного?
- Як, на вашу думку, склалася доля польських полонених?

Попросіть учнів ознайомитись з Матеріалами до стікера та поверніться до обговорення питання про долю польських полонених.

### Стікер 6. Встановлення радянської влади

Продемонструйте плакати і попросіть учнів пояснити зображення:

- Кого зображено на плакатах?
- Які події відображено?
- Про свідчать написи на плакатах?
- Ким і з якою метою поширювались подібні плакати?
- Обговоріть питання:
  - Як населення західноукраїнських земель сприймало Червону армію?
  - Які заходи, на вашу думку, почала здійснювати радянська влада на цих землях?



Поясніть, що велику роль у радянізації західноукраїнських земель відігравала пропаганда більшовицьких цінностей, а саме: майже 10 млн. листівок, масові виступи представників української, єврейської творчої інтелігенції зі Східної України, перегляди радянських фільмів українською мовою, акцентування уваги громадської думки на українськості прізвищ керівників СРСР тощо.

Організуйте міні-дискусію з питання **«Встановлення радянської влади на анексованих землях: «За» – «Проти»**. Учні групи 1 використовують матеріали **«Встановлення радянської влади на анексованих землях I етап – до весни 1940 р.»**, учні групи 2, використовують матеріали **«Встановлення радянської влади на анексованих землях II етап – з весни 1940 р.»**

На завершення дискусії запропонуйте відповіді на питання:

→ **Чому у населення почали розвіюватись ілюзії щодо «щасливого життя в країні Рад»?**

Продемонструйте фрагмент фільму «Друга світова війна» ( 00:29 – 01:50 хв.)

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/vhC6AJ>

### **Стікер 7. Українська еміграція на початку війни: вибір політичної позиції**

Попросіть учнів пригадати інформацію, пов'язану зі створенням ОУН: час, місце, мета, політичні засади, керівники. Використовуючи зміст та матеріали стікера, обговоріть питання розколу ОУН напередодні Другої світової війни, діяльність ОУН в умовах окупації Німеччиною Польщі та Угорщиною Закарпаття.

Поверніться до ключового питання **«Дружба тоталітарних режимів як катализатор розв'язання Другої світової війни та її наслідки для країн Європи та західноукраїнських земель»** і запропонуйте учням дати на нього відповідь.

### **КРОК 3. РОБОТА З ОПОРНОЮ ТАБЛИЦЕЮ**

Учні, працюючи в парах, опрацьовують інформацію, яка подається в опорній таблиці, а також виконують **Завдання 1** «Робочого листка для учня».

### **КРОК 4. ШКОЛЯРІ ПРАЦЮЮТЬ З «РОБОЧИМ ЛИСТКОМ ДЛЯ УЧНЯ»**

### **КРОК 5. ВИКОНАННЯ УЧНЯМИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ**